

Aanvullend rapport

deputaten

kerkelijke eenheid GKv

&

commissie contact en

samenspreking met andere kerken

binnenland NGK

Voorstel voor een gezamenlijke commissie
verzoening en recht

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020 en
Landelijke Vergadering Zeewolde 2019

Voorstel voor een gezamenlijke commissie verzoening en recht

In paragraaf 5.6 van het DKE-CCS-rapport aan Generale Synode en Landelijke Vergadering staat een en ander geschreven over de *Werkgroep verzoening en recht*. Deze paragraaf nemen wij hieronder op, en daarbij ook de voorgestelde besluittekst bij dit onderdeel. Wat wij daarna schrijven sluit aan bij dit rapportdeel en leidt ook tot een nieuwe aanvullende besluittekst.

5.6 *Werkgroep verzoening en recht*

GS Besluit 5:

- c.2. in samenwerking met de CCS, waar mogelijk en gewenst, het proces van herstel en verzoening op plaatselijk niveau te stimuleren en te ondersteunen.

Naar aanleiding van de opdracht van de synode is er vanuit DKE en CCS een *Werkgroep verzoening en recht* gevormd. Hierin hebben twee leden van CCS en twee leden van DKE zitting. In onderling overleg met zowel de sectie GKv-NGK van DKE en CCS als met de Regiegroep, behandelt de werkgroep vragen vanuit de kerken en kerkleden uit beide kerkverbanden. Meer in het bijzonder die vragen die betrekking hebben op situaties uit de jaren '60, waarbij (één van de) partijen zoeken naar vormen van recht en/of verzoening. Binnen de werkgroep is een twintigtal zaken behandeld en nog in behandeling. Vragen van kerken gaan meestal over wie (bijvoorbeeld als rechtsopvolger) te contacteren, over bijstand bij (historisch bron-)onderzoek of bij het formuleren van brieven en voorstellen. Informatie over *best practices* en ervaringen met soortgelijke zaken elders in het land worden ook op deze manier gedeeld. De meeste zaken van kerkleden zijn te persoonlijk, divers en individueel gevoelig om inhoudelijk over te rapporteren.

In de praktijk blijkt dat voor een aantal situaties geen verzoening of recht meer gevonden kan worden. Vanuit de Regiegroep is er opnieuw een kruik ter beschikking gesteld voor die partijen die hieraan hechten. Zoals destijds in Kampen op 11 november 2017, symboliseert deze kruik de bede uit psalm 56:9-12 "*Vang mijn tranen op in uw kruik*". Hoewel het slechts een symbool is, helpt deze vorm sommigen om het verdriet en de pijn uit die tijd te delen of het in een ander perspectief te plaatsen; anderen helpt het een en ander een plaats van relatieve rust te geven. Binnen DKE-CCS is ook de *Handreiking Herstel & Verzoening* geschreven om kerken en kerkleden op dit punt verder te helpen. Deze handreiking is via de communicatiekanalen van de Regiegroep verspreid.

Duidelijk is dat het werken aan verzoening en recht niet afgerond is. DKE-CCS ontvangen graag de opdracht om dit werk voort te zetten.

Het hierbij voorgestelde besluit luidt:

Besluit 4:

aan DKE-CCS opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep

- a. het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
- b. (...)

Tijdens de bezinning rond '1967' groeide bij de betreffende DKE-commissie het inzicht dat de reeds bestaande *Werkgroep verzoening en recht* een 'upgrade' nodig had. Vanuit deze werkgroep lag er al een vraag om uitbreiding van het aantal leden. DKE-CCS leggen nu aan de GS en LV een voorstel voor om een gezamenlijke *commissie verzoening en recht* in te stellen. Deze commissie is wat ons betreft een 'upgrade', een versterking van de genoemde werkgroep. De werkgroep was in het leven geroepen 'vanuit DKE en CCS' – aldus ons DKE-CCS-rapport. Er bestond ook een nauwe relatie met de Regiegroep. DKE-CCS menen dat er nu behoefte is aan een commissie, ingesteld door beide

kerkverbanden, in synode en landelijke vergadering bijeen, en dus ook door beide kerkverbanden gedragen. Deze commissie fungeert als adres, als aanspreekpunt voor ambtsdragers en andere kerkleden en ook voor kerkelijke vergaderingen. Bij de commissie kunnen zij pijn en verdriet uit de tijd van de kerkelijke controverse neerleggen en uitleggen, zoals ervaringen van zich weggezet voelen en van afwijzing en miskennen. Ze kunnen bij de commissie een luisterend oor vinden om deze schrijnende herinneringen te delen. De commissie kan ook een veilige plek zijn waar mensen die lang geleden in kerkelijke conflicten tegenover elkaar hebben gestaan – of ook hun nabestaanden – elkaar in de ogen kijken, elkaars verhalen aanhoren en in die weg tot verzoening en vrede komen. Het is zo belangrijk om je gehoord en begrepen te weten.

Dit voorstel wordt door zowel DKE als CCS gedragen en naar GS en LV gebracht. Wij menen dat de commissie naar beide kanten moet kunnen kijken en ruimte moet willen geven aan verhalen van beide zijden van de toenmalige kerkgrens.

Ook nu denken wij terug aan de emotionele middag van 11 november 2017 in de Nieuwe Kerk in Kampen, waar verhalen werden gedeeld en ‘tranen’ in een kruik werden geborgen. In zekere zin vloeide het werk van de genoemde *Werkgroep verzoening en recht* voort uit dat ontroerende ritueel. Het benoemen en verwerken van kerkelijk leed van vroeger is na ruim twee jaren nog niet klaar. Het tranen verzamelen en bergen zullen wij straks voortzetten in deze brede, door beide kerkverbanden gedragen commissie. Zolang het nodig is.

Naast het element ‘verzoening’ is er ook het element ‘recht’. Bij het beeld van de ‘kruik’ hoort ook dat van de ‘weegschaal’. Dat wil niet zeggen dat de beoogde commissie gaat rechtspreken. Daar zijn andere instanties voor. Die komen vanzelf in beeld wanneer de commissie zaken ontmoet waar het bijvoorbeeld wenselijk blijkt als een kerkelijke vergadering uitspraak doet. Dan zal deze commissie zo nodig doorverwijzen.

DKE-CCS stellen aan de GS/LV voor om te komen tot de instelling van een dergelijke commissie. We formuleren ook een opdracht. Daarnaast geven we de GS/LV enkele zaken in overweging:

- Hoe lang moet de commissie blijven bestaan? Het verlangen is dat we mede door het werk van deze commissie binnen enkele jaren mogen vaststellen dat aan allen met pijn over dit kerkelijk verleden recht gedaan is. Een harde deadline kan echter oproepen dat er na het verstrijken daarvan niet meer over dat verleden gesproken mag worden. De commissie kan zelf het beste beoordelen of haar werk voltooid is.
- De commissie zal moeten functioneren als adres, als loket waar belanghebbenden zich kunnen melden. Ze zal vooral als taak hebben naar mensen te luisteren en hen daardoor recht te doen. Er zullen zich zaken aandienen die beoordeling door de commissie vergen en uitlopen op een advies voor afhandeling van mogelijke gevolgen, gericht aan de desbetreffende instantie. Dat kan het landelijke kerkverband zijn, maar ook een particuliere synode, een classis of regio of een kerkenraad.
- De commissie heeft als veld van aandacht kerkelijke besluiten. We mogen ons er wel van bewust zijn dat ervaringen van leed zoals hierboven aangeduid zich niet tot het kerkelijke terrein beperken. Te denken valt bijvoorbeeld aan universiteit, scholen en politiek. Ook zaken op die gebieden kunnen naar voren komen. Daar moet de commissie naar bevind van zaken mee omgaan.
- Hoe groot zou zo’n commissie moeten zijn? De werkgroep bestaat nu uit twee leden vanuit de GKv en twee vanuit de NGK. We denken aan drie of vier leden vanuit elk van beide kerkverbanden. Daarmee heeft de commissie ‘body’ en is er samenwerking, gezamenlijke oordeelsvorming en onderlinge steun mogelijk.

- Wat betreft de bemensing van een dergelijke commissie moeten we denken aan personen met enige kennis op het gebied van kerkrecht en kerkgeschiedenis en met competenties zoals kerkelijke sensitiviteit, inlevingsvermogen, mondelinge communicatieve vaardigheden gericht op verbinding, onderscheidingsvermogen, in staat tot balans in afstand en nabijheid. De commissie heeft daarnaast de ruimte om anderen buiten de commissie te raadplegen. Dit vanuit het besef dat er inmiddels geruime tijd verstreken kan zijn sinds het moment dat de genoemde feiten en gevoelens ontstonden in een kerkelijke en maatschappelijke context die voor menig een anders is dan de huidige.

We willen tenslotte nog ingaan op de verhouding tussen het reeds voorgestelde besluit 4a en het door ons voorgestelde besluit 5. Besluit 4a luidt – zoals hierboven reeds aangehaald is – :

Besluit 4:

aan DKE-CCS opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep

- het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;

In deze formulering wijzen de woorden 'herstel en verzoening' op het gehele proces van hereniging waar onze beide kerkverbanden nu mee bezig zijn. De lang geleden verbroken verbinding wordt hersteld. Heel dit proces wordt begeleid door de Regiegroep. De woorden 'verzoening en recht' in ons nieuw voorgestelde besluit 5 wijzen specifiek op herstel van geschonden persoonlijke verhoudingen tussen mensen en zelfs kerkelijke vergaderingen. De nieuw in te stellen commissie heeft dus een smallere taak binnen het grotere geheel waar DKE-CCS en de Regiegroep eerder al opdracht voor ontvingen.

Zie hieronder ons voorstel om aan besluit 4 iets toe te voegen. Het voorgestelde onder 4b wordt dan doorgenummerd als 4c.

Voorstel voor besluittekst aansluitend bij het eerder voorgestelde besluit 4:

Bij het materiaal moet toegevoegd worden:

Aanvullend rapport van DKE-CCS over commissie verzoening en recht.

Aan besluit 4 wordt een punt b toegevoegd:

Besluit 4:

aan DKE-CCS opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep

- het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
- daarbij in specifieke situaties te verwijzen naar de commissie verzoening en recht;*
- [wat eerder voorgesteld is als 4b]

Voorstel besluit 5

Besluit 5:

1. in het verlengde van de werkgroep verzoening en recht een gezamenlijke commissie verzoening en recht in te stellen; kerkleden en kerkelijke vergaderingen kunnen zich tot deze commissie wenden wanneer zij verlangen naar verzoening en/of herstel van recht in concrete situaties die zich voordeden tijdens of als gevolg van de verdrietige breuk in ons kerkverband in de jaren zestig van de vorige eeuw, die aan beide kanten van de scheidslijn leed veroorzaakte;

2. deze commissie de volgende opdracht te geven:
 - a. te fungeren als aanspreekpunt voor kerkleden en kerkelijke vergaderingen om ervaringen van onrecht te melden;
 - b. in deze gevallen te helpen en te adviseren met inachtneming van algemeen aanvaarde standaards, zoals onpartijdigheid, hoor en wederhoor en ruimhartigheid;
 - c. alles in het werk te stellen om betrokken partijen met elkaar in gesprek te brengen om langs die weg recht, verzoening en vrede te bevorderen;
 - d. in gevallen waarin om praktische redenen geen recht of verzoening bewerkt kan worden, te fungeren als luisterend oor;
 - e. advies te geven met het oog op eventuele verdere afhandeling;
 - f. over de voortgang van het werk regelmatig af te stemmen met de Regiegroep;
 - g. te rapporteren aan de volgende GS/LV en daarbij aan te geven of het werk klaar is of nog voortzetting behoeft;
3. deze commissie een budget toe te kennen van (nog in te vullen)

(het eerder voorgestelde besluit 5 wordt dan genummerd als besluit 6)

Namens de Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken Binnenland NGK
S. Huizinga, voorzitter
ds. H.J. Zuidhof, secretaris

Namens Deputaten Kerkelijke Eenheid GKv
ds. T. Dijkema, voorzitter
ds. J. Luiten, secretaris

December 2019